

V razpravi lahko razen praktičnih novosti (v primerjavi s proučevanji avtorja hribovskih kmetij Gornje Savinjske doline) zasledimo tudi nove metodološke prijeme, zato seveda z zanimanjem pričakujemo nadaljnje tovrstne proučitve.

A. Kranjc in F. Lovrenčak predstavljata *Poplavni svet na Kočevskem polju* (z 8 slikami v besedilu in 2 kartona v prilogi). Proučevanje je bilo opravljeno v okviru naloge »Geografsko proučevanje poplavnih področij v Sloveniji«. A. Kranjc se torej ponovno vrača k proučevanju nekaterih pokrajinskih potez Kočevskega polja, katerega pravzaprav proučuje že vse od študentskih let naprej. Tokrat nam ga ob doprinosu F. Lovrenčaka predstavlja nekoliko drugače, s poudarkom na raziskovanju poplav robnega (kontaktnega) Kočevskega polja.

Največji vodotok Kočevskega polja — Rinža je obenem tudi največji »krivec« za poplave, ki ob rednih poplavah prekrijejo 3,04 km<sup>2</sup>, ob izjemno velikih povodnjih pa 7,33 km<sup>2</sup> površja. Redne poplave nastopajo navadno 3—4-krat letno, izjemne poplave pa v povprečju vsakih 10 let. F. Lovrenčak, ki je podrobno raziskal pedološke in vegetacijske poteze poplavnega sveta ugotavlja, da v poplavnem svetu Kočevskega polja prevladujeta dva tipa prsti: obrečna rjava prst in glej, več pa je obrečnih rjavih prsti. Na poplavnem svetu je največ travniškega rastja, ki se glede na različne tipe prsti loči v floristični sestavi in fiziognomiji. Njive so tudi na poplavnem svetu, naselja pa so izven področja rednih poplav. Največ škod po vzročajo po mnenju obeh avtorjev velike povodnji, ki spremene življenjski ritem naselij vzdolž Rinže. Avtorja argumentirano in upravičeno ugotavljata, da bi bilo potrebno posvetiti večjo pozornost ukrepom, ki bi posegli v mehanizem poplav v celotnem Ribniško-kočevskem polju.

Spremljanje naravnih nesreč je stalna naloga sodelavcev GIAM. Tokrat je predstavljena podrobna študija M. Šifrerja, *Katastrofalni učinki neurij v severovzhodni Sloveniji, avgusta 1980* (z 32 slikami in 1 karto v besedilu). Avtor ugotavlja, da so bila avgusta in novembra 1980 v Sloveniji številna neurja, ki so pustošila po Koprskem Primorju, v okolici Novega mesta, med Vrhniko in Ljubljano in v Savinjski dolini. Po intenzivnosti in katastrofalnih posledicah pa je bilo najbolj prizadeto področje severovzhodne Slovenije. Zato je razumljivo, da je M. Šifrer s temeljito analizo opozoril na dvoje katastrofalnih neurij: prvo je 4. avgusta 1980 zajelo ravniški svet ob Muri, drugo pa 12. avgusta istega leta severovzhodni del Slovenskih goric. Pomurje je 4. avgusta 1980 doživelo izjemno neurje, ki je zaradi prevlade njivskih površin povzročilo veliko škodo. Posebno škodljiva sta bila veter in toča, in to kljub temu, da tudi dež nikakor ni bil neznaten. Toča je naredila veliko škodo na drevju, vinski trti ter poljščinah. Sunkovit zahodni in severozahodni veter, ki je pihal s hitrostjo 175—200 km na uro, pa je povzročil veliko škodo tudi na hišah, gospodarskih poslopjih, javnih zgradbah in kulturnih spomenikih. Samo na jugoslovanski strani je bilo škode za okrog 401,129.000 dinarjev.

Komaj 13 dni po opisani katastrofi, torej 12. avgusta pa je zelo podobno neurje z dežjem, točo in vetrom naredilo ogromno škodo na severovzhodnem delu Slovenskih goric. V razliko od Pomurja je neurje divjalo po gričevnatem svetu, najbolj pa so bila prizadeta kmetijska vinorodna področja, kjer je prišlo tudi do silovite erozije in premikanja tal. Toča je močno poškodovala sadovnjake in vinograde, skupna škoda pa je znašala kar 600,392.000 dinarjev.

Dušan Plut

### Meje, manjšine in obmejno sodelovanje

Dvoje priznanih raziskovalnih institucij, »Geografski inštitut Univerze v Baslu« in »Inštitut za mednarodna sociološka vprašanja«, je objavilo tri študije o obmejnem sodelovanju in prekomejnih tokovih v Evropi. Med

številnimi zanimivimi prispevki so v omenjenih zbornikih tudi članki jugoslovanskih avtorjev, Vladimirja Klemenčiča in Iva Piryja.

Švicarski prispevek k tej problematiki z naslovom »Meje in kulturna pokrajina« je nadaljevanje in rezultat večletnega raziskovanja vplivov, učinkov in posledic, ki se pojavljajo ob odprtih in zaprtih mejah, predvsem pa ob švicarsko-nemško-francoski meji. Baselska regija, ki vključuje v svoje naravno in gospodarsko zaledje tudi kraje onstran meje, je pravzaprav že model sodelovanja med državami ob odprtih mejah Evrope. Ugotovitve, da so nekatere, predvsem mednacionalne pa tudi povsem človeške vezi preko jugoslovanskih meja, posebno še ob jugoslovansko-italijanski meji, celo močnejše kot tam, vzbujajo slovenskemu bralcu knjige zadovoljstvo in ponos. Samozavestno ugotavljamo, da smo ob pravem času spoznali, da je odpiranje meja nujnost družbenega razvoja. To vprašanje razvitosti ali nerazvitosti oziroma odprtosti ali izoliranosti postavlja V. Klemenčič na vrh lestnice prioritete pri odločitvah za neomejen pretok ljudi in blaga preko meja. Primeri krajev in regij (Tržaško, Prekmurje...) ob naših mejah kažejo na transformacijo tukajšnje kulturne pokrajine iz nekdanje nerazvite ob zaprti meji v živo, gospodarsko rastočo, kjer meja ni več črta-ločnica, ampak območje povezovanja in inovator razvitosti.

Prednosti odprtih meja in pozive k odpravi ločnic med državami in narodi poudarjajo in usmerjajo avtorji vseh treh zbornikov. Čeprav so posamezne študije interdisciplinarno zasnovane, je treba med vodilne strokovnjake na tem področju vseeno šteti geografe in sociologe. Njihove izsledke s pridom uporabljajo družbene, gospodarske in regionalno-planske institucije v Evropski gospodarski skupnosti, v Evropskem parlamentu in v združenjih kot so »Regio Basiliensis«, »Alpe-Adria«, ARGE-ALP itd.

Goriški knjigi »Sodelovanje in konflikti v obmejnih območjih« ter »Meje in manjšine v Zahodni Evropi« se usmerjata bolj k obravnavi antropogenih dejavnikov ob meji. Obe iščeta odgovore na odprta in problematična vprašanja mednacionalnega in meddržavnega sodelovanja preko začrtanih političnih meja. Posebno natančno je prikazana problematika ob jugoslovansko-italijanski meji, saj italijanski avtorji (Valussi, Strassoldo) prikazujejo regije na obeh straneh meje iz zornega kota tamkajšnjih raziskav, naša dva avtorja (Klemenčič-Piry) pa osredotočata razmišljanja in podatke na problematiko manjšin in dvojezičnosti. Zaključki vseh avtorjev, ki obravnavajo severno-jadranski prostor pa je, da je tod, med obema državama, ena najbolj odprtih meja v Evropi, kjer ni le intenzivne blagovne in osebne menjave, ampak je v ospredju predvsem sodelovanje in vzajemno povezovanje dveh kultur in idej.

Večina člankov je pisana v angleškem jeziku. Vsem, ki se ukvarjajo z vprašanjem meja, manjšin in regionalnega razvoja, nudijo omenjene knjige obilo novih pogledov in statističnega gradiva.

Anton Gosar

**Ksenija Levak in Gojmir Budal, Lonjer — sociogeografski vidiki naselja pri Trstu.** Izdal Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu, založilo Založništvo tržaškega tiska, Trst 1981, 83 strani.

V zbirki »Slovenci v zamejstvu«, ki jo izdaja Slovenski raziskovalni inštitut, je izšla knjižica s socialnogeografskim orisom naselja Lonjer pri Trstu. V njej so objavljeni vsi poglobljeni rezultati proučevanja pretežno še slovenskega naselja v letih 1976—1977, ki stoji samo 7 km vzhodno od središča Trsta, in sicer na stiku med nižjim lapornatim in višjim zakrasedlim svetom. Kot številna druga (nekdanja) naselja na Tržaškem tudi Lonjer preživlja hude gospodarske preizkušnje. Preseneča, da bližina Trsta v zadnjih 60 letih ni preprečevala depopulacije; število lonjerskega prebivalstva se je v tem času zmanjšalo od 893 (1910) na 362 oseb v letu 1971. Izredno